

Remissvar Regional utvecklingsstrategi Miljöpartiet de Gröna Västmanland

Övergripande kommentarer

Inledningsvis görs en del övergripande kommentarer till svar på de frågor som lyfts från Regionen:

- *Beskriver strategin de utmaningar den regionala utvecklingen i Västmanland står inför?*
- *Är de föreslagna målen och delmålen relevanta?*
- *Bidrar målen till att regionen får ett tydligt fokus i arbetet framåt?*
- *Är struktur, språk och omfång förståeligt och lättillgängligt?*

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är ett viktigt dokument för att visa på vilken inriktning utvecklingen i länet ska ha de närmaste åren. Miljöpartiet anser att strategin i stora drag beskriver de utmaningar Västmanland står inför.

Miljöpartiet anser att utmaningarna som vår miljö- och klimatpåverkan medför måste lyftas tydligare. Om vi inte klarar att möta dessa utmaningar finns det inga förutsättningar varken för goda livsvillkor eller utveckling av företag.

En utmaning som saknas är livsmedelssäkerhet. Det mesta av våra livsmedel importeras till länet och livsmedelsproduktion och -distribution är idag därtill väldigt beroende av fossila bränslen.

Strategin ger inte en tillräckligt tydlig strategisk inriktning för arbetet framåt. De förändringar av rådande strukturer som krävs för att vi på riktigt ska nå ett hållbart Västmanland och gå i linje med Agenda 2030 har inte ett tydligt fokus i strategin.

Trots att det i strategin skrivs (s 4) att hållbar utveckling (bl a) innebär att hålla sig inom planetära gränser, att näringslivets förutsättningar ska förbättras inom ramen för vad miljön och klimatet tillåter, så ses miljöfrågorna som ett medel för målet "nyskapande och tillväxt drivet Västmanland". Om vi ska mena allvar med att uppnå 2030-målen måste naturens ramar erkännas. Inte bara i ord utan i handling. Där ett klimatneutralt län är målet, och ett viktigt utvecklande företagande i länet ett medel för att nå målet.

Att inte ens identifiera miljö och klimat och/eller utveckling inom de planetära gränserna som ett eget målområde med ett eget avsnitt och egna delmål, gör RUSen till ett dåligt verktyg för att styra mot 2030-målen.

Miljöpartiet de gröna anser att dokumentet som helhet behöver bli tydligare, mer konkret, t ex genom smarta, eller i alla fall tidssatta mål. Att bara ha mål om att minska eller öka något är en väldigt svag målsättning, som kan uppfyllas nästan utan någon förändring alls.

I dokumentet står det att "under varje målområde finns tydligt mätbara delmål", vilket Miljöpartiet de gröna anser inte stämmer.

Det är otydligt att vissa delmål när de lyfts upp som prioriterade istället kallas för målområden. Begreppet målområde används även för de tre stora områden som visionen har brutits ned i. Det blir en otydlig struktur när delmål även blir målområden. De prioriterade delmålen bör fortsätta att kallas för delmål.

I utvecklingsstrategin finns prioriterade målområden (delmål):

- Öka andelen barn och vuxna som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra
- Balans på bostadsmarknaden i alla kommuner
- Öka kollektivtrafikens marknadsandel
- Hela Västmanland ska ha tillgång till snabbt bredband
- Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan
- Öka andelen elever som fullföljer sina studier med godkända resultat
- Minska klimatpåverkande utsläpp

Vi delar i stort valet av prioriterade målområden (delmål).

Demålet om hälsa bör skärpas och handla om välbefinnande inte "bara" hälsa. Det är fullt möjligt att ha en god fysik hälsa men ändå må dåligt och vice versa. Miljöpartiet föreslår att målet ändras till "Öka andelen barn och vuxna som anger att deras välbefinnande är bra eller mycket bra"

Det prioriterade delmålet om klimatet, "Minska klimatpåverkande utsläpp", behöver skärpas. Detta mål behöver tydligt gå i linje med Sveriges mål om att vara fossilfritt 2030. Att bara "minska" är en svag ambitionsnivå. Målet bör istället vara att Västmanland åtminstone ska vara fossilfritt 2030 och klimatneutralt 2045. Alternativt om ingen tidsättning av mål görs, att klimatpåverkande utsläpp ska vara nära noll, eller minska avsevärt.

Det saknas helt mål kring jämställdhet och jämlikhet. Jämställdhet återfinns enbart som beskrivning av vad 2030 är samt som utmaning. Inte ett ord i strategi eller målbilder om att och hur jämställdheten behöver förbättras i länet. Enligt Tillväxtverket bidrar jämställdhet och mångfald till:

- att mänskliga resurser såsom kunskap och kompetens används mer effektivt.
- att göra en region mer attraktiv genom att i högre utsträckning locka till sig kreativa och talangfulla människor samt kunskapsintensiva företag och kapital
- ett mer innovativt klimat vilket i sin tur skapar förutsättningar för hållbar tillväxt och utveckling
- en stärkt demokrati, vilket i sin tur bidrar till att skapa förutsättningar för ökad tillväxt

Detta bör Västmanland ta fasta på i sin regionala utvecklingsstrategi.

Miljöpartiet föreslår ett nytt delmål kopplat till jämställdhet: Kopplingen mellan kön och vald linje i gymnasium är bruten 2024.

Miljöpartiet föreslår även ett delmål kring jämlikhet, i linje med Agenda 2030: Till 2030 successivt uppnå och upprätthålla en inkomstillväxt högre än det regionala genomsnittet för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst.

För att bli ett strategiskt verktyg som kan leda till effekt skulle strategin även vinna på att metoder och aktiviteter identifieras som bidrar till att delmålen uppfylls.

Kommentarer kring specifika delar i strategin

Förutom de mer övergripande kommentarerna, vill Miljöpartiet även lyfta en del frågor direkt kopplat till olika delar i strategin.

Ett livskraftigt Västmanland s 4

Det behövs ett eget målområde kring klimat och miljö.

1.3 Ett livskraftigt Västmanland S 6

“Vi bygger våra beslut på en medvetenhet om att utvecklingen vi vill åstadkomma faktiskt påverkar vår omgivning och säkrar att besluten präglas av hållbarhet ur alla perspektiv”.

Denna ambition behöver matchas med mål/handling.

s 7

“År 2030 har Västmanland och länets styrkeområden: automation, energi, järnväg och välfärdsteknik utvecklats till att ha ytterligare nationell och internationell spets och attraktionskraft”

Här finns möjlighet att visa på handling i ambitionen att” utveckla näringslivet inom ramen för vad miljön och klimatet tillåter”. Förslag att lägga till i slutet av meningen:

“...som leder den globala omställningen till klimatsmart fossilfritt samhälle.”

Miljöpartiet anser att “miljöteknik” ska läggas till som ett styrkeområde. Länets styrkeområden löpande bör även omprövas, för att inte tappa bort möjliga utvecklingsområden.

2.6 Miljö s 10

“En ökning av jordens medeltemperatur med mer än två grader medför svårigheter att nå målet med att minska fattigdom, säkra jämställdhet och garantera människors och ekosystemens välmående.”

Den här skrivningen är en underdrift, som tonar ner allvaret i effekterna av klimatförändringarna. IPCCs rapport “Special Report: Global Warming of 1.5 °C” visar att påverkan på människor förvisso blir lägre vid 1.5 än 2 graders höjning, men att samhällen, särskilt i fattigare delar av världen även vid 1,5 grads höjning drabbas avsevärt.

Det bör antingen stå “redan vid 1,5 grad” alternativt om två grader står kvar, behöver “medför svårigheter” ändras till “ medför mycket stora svårigheter”

I utvecklingsstrategin lyfts klimatpåverkan och konsumtion: “Även om klimatpåverkande utsläpp från Västmanlands län, genom aktiva åtgärder, minskat de senaste åren finns fortfarande mycket kvar att göra. Klimatpåverkande utsläpp genereras även av våra konsumtionsvanor och resvanor utanför länet.”

Agenda 2030 har som mål 12: "Hållbar konsumtion och produktion" och det är lämpligt att utvecklingsstrategin kompletteras med mål om hållbar konsumtion.

2.7 Energi s 11

I förslaget till utvecklingsstrategin står det: "För att klara en ökad befolkningsökning, ekonomisk tillväxt, urbanisering och ett större konsumtionssamhälle behövs en fortsatt global omställning till förnyelsebara energikällor samt en effektivare energianvändning." Enligt Miljöpartiet de gröna är denna omställning central för att kunna hålla oss inom planetens gränser och att den utvecklingen som sker håller sig faktiskt inom de hållbara ramarna. Förslaget till utvecklingsstrategin skulle behöva tydliggöra att de planetära gränserna är något som sätter gränser för vårt agerande.

3.1 Hållbar utveckling – att skapa ett hållbart Västmanland

Sid 12

"Genom att rätt investeringar för utveckling genomförs resurseffektivt säkerställs de resultat och effekter som är syftet med långsiktig ekonomisk hållbarhet."

Lägg till "och socialt hållbart" efter resurseffektivt.

"Den regionala utvecklingsstrategin vilar på de 17 globala målen i Agenda 2030 och möter därför utmaningarna med hållbara lösningar."

Strategin pekar ut en riktning, men få faktiska lösningar. Detta i kombination med att strategin inte ens lyfter klimat som ett målområde gör den här meningen ett pinsamt påstående.

Livsmiljö

S 16

Samlokalisering av bostäder och andra funktioner i kollektivnära lägen är positivt. Då är det även lämpligt att göra en översiktsplan för hela länet med hänsyn till angränsande län så att lämpliga platser kan identifieras.

Det behövs även ett arbete att bryta bostadssegregationen så att bostadsområden har invånare från olika samhällsklasser och -grupper.

Service och kvalitet

s 16

"Vi vågar ompröva befintliga arbetsätt och involverar fler i utformningen av våra välfärdstjänster." Det är positivt att inkludera de som behöver välfärdstjänster (som patienter/brukar/elever mfl), detta bör skrivas tydligare.

Hälsa

s 17

"Vi gör olika insatser som anpassas och doserar efter behov för att nå jämlika resultat." Märkligt ordval att insatser "doseras". Detta bör omformuleras.

Att gå i skolan är en grundläggande förutsättning för en god hälsa och minskar risken för utanförskap. Miljöpartiet anser att ett delmålet "minska andelen elever med problematisk skolfrånvaro" ska läggas till. Detta går även i linje med målsättningar kring rätt kompetens och att andelen elever som fullföljer sina studier med godkända resultat ökar.

4.2. Ett tillgängligt Västmanland s 18

Stycket inleds med: "I ett tillgängligt Västmanland är länets mångfald en styrka..."
Inte med ett ord berörs sedan mångfald i hela stycket. Om den inledande ingressen ska stå som någon sorts sammanfattning av vad som menas med målområdet, så måste mångfalden också ges utrymme i strategin.

S 18

Nu står det "Kollektivtrafiken drivs 2030 fullt ut av fossilfria bränslen".
Den här målsättningen är att slå in öppna dörrar då vi stort sett redan är där. Strategin behöver fokusera på annan trafik, som personbilar, tunga fordon och andra fordon, som arbetsmaskiner.

I strategin saknas också snabbare järnvägsförbindelse Oslo-Stockholm, vilket är av strategisk betydelse då kopplingen till Oslo utvidgar arbetsmarknaden kraftigt.

I strategin saknas mål för att göra alla resor koldioxidneutrala. Här kan man utnyttja möjliga styrmedel för att främja fossilfri trafik, inklusive fartygstafrik. Möjliga styrmedel skulle kunna vara parkeringsregler- och avgifter, hamnavgifter, prissättning, miljöavgifter för bensinstationer etc. För att styrmedel ska ge effekt så kan det vara bra att höja kompetensen hos aktörerna såsom gatukontoren, hamnbolag, miljöförvaltningar etc.

Ett mål i linje med fossilfri trafik skulle t ex kunna vara att "Öka tåggodstrafikens marknadsandel av den totala marknaden för godstransporter".

Delmål
s 20

Ett delmål är den regionala ekonomiska förnyelseförmågan. Miljöpartiet de gröna vill lyfta möjligheten till det livslånga lärandet i offentlig anställning. Kommunerna och regionen kan hjälpa sina anställda att utvecklas och ha en förnyelseförmåga även i det offentliga. Utveckling av förnyelseförmågan skulle kunna även vara att de anställda kan lättare gå ner i tid och då ha möjlighet att starta företag.

Miljöpartiet anser även att kompetensen hos äldre, och möjligheten till omställning bör lyftas som en del av såväl regional förnyelseförmåga och rätt kompetens

Delmålet om miljö är svagt formulerat. Nu står det: "öka tillgången till värdefulla natur- och kulturmiljöer". Miljöpartiet anser att detta bör ändras till "Biologisk mångfald ska öka med (valt målvärde)", alternativt att ett delmål om att öka den biologiska mångfalden läggs till. Den biologiska mångfalden har ett värde i sig och inte bara genom att människan får tillgång till det.

Delmålet om klimatet, "Minska klimatpåverkande utsläpp", behöver skärpas. Detta mål behöver tydligt gå i linje med Sveriges mål om att vara fossilfritt 2030. Att bara "minska" är en svag ambitionsnivå. Målet bör istället vara att Västmanland ska vara fossilfritt 2030 och klimatneutralt 2045. Alternativt om ingen tidsättning av mål görs, att klimatpåverkande utsläpp ska vara nära noll, eller minska avsevärt.

"Öka antalet exporterande företag".

Miljöpartiet de gröna ifrågasätter att antalet exporterande företag är ett mål i sig. Förslag att ändra till: "Exportvärdet av ekologisk hållbara varor och tjänster från länet ska öka."

Långsiktig hållbarhet s 21

Det står "Att länets företag och den offentliga sektorn fortsätter att stärka sitt nyttjande av ny miljöteknik och inkluderar ett cirkulärekonomiskt perspektiv är en konkurrensfördel."

Enligt Miljöpartiet de gröna så skulle det behövas ett mål om användning av miljöteknik och övergång till cirkulär ekonomi. De utvecklingsmedel som kommer att delas ut ska enbart gå till företag/organisationer som jobbar i linje med miljömässig hållbarhet.

"...export men även stärkta internationella samarbeten kommer vara en viktig del i utvecklingen även framöver. Detta kommer ge tillgång till nya marknader med nya behov...".

Det finns risk att man söker in sig till den globala marknaden förutsättningslöst och missar att omställning till ett hållbart samhälle är nödvändigt. Internationella samarbeten och skapandet av nya marknader och nya behov ska vara i linje med Agenda 2030 och stödja livsstil inom planetens gränser. Det kommer att komma fram nya behov men det kanske inte är hållbart att tillfredsställa alla dessa behov.

Nyskapande näringsliv s 22

"Fler kvinnor och män startar företag..."

Miljöpartiet ifrågasätter att fler startade företag i sig är ett mål. Målbilden skulle kunna vara att det finns många företag eller att det finns bredd, eller stabilitet hos länets företag. Men att starta företag och gå i konkurs (vilket kan leda till många nya företag varje år) kan inte vara positivt.

Avslutande kommentarer

Slutligen vill Miljöpartiet de gröna även lyfta att det finns många frågor / insatser som är väldigt positiva i den regionala utvecklingsstrategin, tex:

- "investeringar i likvärdiga livsvillkor och livsmiljöer" (s 14)
- "Byggandet behöver tydligt kopplas till befintlig infrastruktur och i hög grad förläggas i kollektivtrafiknära lägen. (s 16)"
- Att det behöver investeras i tidiga insatser som främjar hälsan och i arbete som förebygger sjukdom. (s 17?)
- Förbättringar kring gång- och cykelinfrastrukturen tillsammans med bra kopplingar till och förbättrad kollektivtrafik. (s 18)
- "Kollektivtrafiken har år 2030..ökat sin marknadsandel av det motoriserade resandet och drivs fullt ut av fossilfria bränslen (s 18)"
- Att jämlikhet, samhörighet och tillit lyfts upp i strategin. (s 8)